

[Udenrigsministeren.]

De markedspolitiske spørgsmål i denne forbindelse vil økonomi- og markedsministeren redegøre for, men både den markedspolitiske deling af Vesteuropa og forholdet mellem de østeuropæiske og vesteuropæiske lande er af direkte og indgribende betydning for vore egne forhold.

Danmarks skæbne er uløseligt knyttet til Europas; derfor må som sagt Europapolitikken stå i forreste række i dansk udenrigspolitik, og målet for vor politik må være en europæisk integration i videste forstand, men vi må desværre erkende, at den seneste udvikling ikke har bragt dette mål nærmere.

Klimaet i Europa er blevet barskere. Jeg tænker naturligvis på den senere tids udenrigspolitiske hovedbegivenhed, nemlig Sovjetunionens og visse andre Warszawapagtlandes militære indgriben i et venligsindet nabolands indre anliggender og besættelse af dets område. De metoder, der her er anvendt, er i klar strid med FN-pagten og folkerettens mest elementære grundsætninger.

Det var en selvfølge, at den danske regering omgående markerede vor skarpe afstandtagen fra dette overgreb både direkte over for de implicerede regeringer og i FN.

Årsagerne til Sovjets og de andre Warszawapagtlandes aktion må formentlig søges i en blanding af politiske, militære og økonomiske motiver. En stor del af den politiske proces, der førte til Sovjetunionens skæbnesvangre beslutning, er endnu mørklagt, men trods dette kan det formentlig hævdes, at hovedmotivet for den sovjetiske militære aktion må have været frygten for, at demokratiserings- og liberaliseringsprocessen i Tjekoslovakiet skulle udløse tilsvarende tendenser i andre Warszawapagtlande, og at dette ville sætte en ukontrollabel udvikling i gang. Det er påstået, at der forelå en fare for, at tsekerne selv ville ændre landets sikkerhedspolitiske placering og styrets ideologiske grundlag, samt at vestlige lande skulle have forsøgt en infiltrering i landet. Disse påstande og flere af samme art hører hjemme i hjernespidens verden.

På kort sigt har den militære aktion mod Tjekoslovakiet uden tvivl bragt det tsekoslovakiske eksperiment under sovjetisk kontrol. På længere sigt derimod synes en udvikling mod friere forhold såvel i Tseko-

slovakiet som i andre østeuropæiske lande uundgåelig.

Den umiddelbare konsekvens af den sovjetiske militære aktion mod Tjekoslovakiet var en betydelig skærpelse af den internationale situation. Mange planlagte udenrigspolitiske kontakter med de intervenserende lande blev aflyst eller udsat. Dette gjaldt bl. a. de påtænkte amerikansk-sovjetiske drøftelser om det meget vigtige problem om begrænsning af det strategiske rustningskapløb. Problemerne omkring nedrustningsspørgsmålene vil i øvrigt blive behandlet i den redegørelse i tilslutning til min redegørelse, som ministeren for nedrustningsspørgsmål vil fremsætte.

Protesterne mod den sovjetiske militære intervention har fået så meget større slagkraft, som de har fået tilslutning også fra et stort antal af de uforpligtede lande i FN. Det må også have gjort indtryk i Sovjetunionen, at så mange af de kommunistiske partier i lande uden for Sovjetunionens indflydelsessfære har reageret kraftigt mod begivenhederne i Tjekoslovakiet.

Disse og andre politiske konsekvenser af den sovjetiske interventionspolitik har demonstreret de udenrigspolitiske omkostninger for Sovjetunionen, der er forbundet med denne politik. Men det er forbeholdt fremtiden at se, hvorledes man inden for den sovjetiske udenrigspolitiske ledelse på denne baggrund vil vurdere situationen, og hvilke konsekvenser man vil drage af de internationale virkninger, som aktionen i Tjekoslovakiet hidtil har haft. Efter invasionen i Tjekoslovakiet har man fra sovjetisk side som en art retfærdiggørelse søgt at opstille en interventionsdoktrin, der går ud fra den tese, at der mellem de socialistiske lande skulle bestå både en særlig pligt og en særlig ret til at intervenere med magt, hvis forholdene i et enkelt af de socialistiske lande efter de øvriges opfattelse — i praksis naturligvis Sovjetunionens opfattelse — udgjorde en fare for socialismens sag. Det siger sig selv, at denne tankegang må afvises som en fordrejning af folkeretten ud fra rene magtsynspunkter. Argumentationen er også farlig, fordi der derved er indført endnu et element af usikkerhed i den internationale situation.

Begivenhederne i Tjekoslovakiet har kastet en dyb skygge over de forhåbninger om